

DUMINICA UNIVERSALĂ

PROFIL DE SION

D O S T O E W S K I

Dostoewski a fost o personalitate de o rară complexitate.

În spiritul lui se încrucișeau, în jocuri aparent arbitrare, liniile mari ale însăși sîpiritualității rusești. Oglindă clară în care s'au răsfrânt chiar și cele mai ascunse aspecte ale unei colectivități haotice; Fiodor Mihailovici Dostoewski, și-a ars substanța sufletului, dînd Rusiei și lumii întregi o literatură de profunzimi.

Pentru el, scrisul nu a fost o simplă revărsare în afară a unui prisos sufletesc supărător, sau proiectarea ambițiilor interioare pe ecranul popularităților vane și trecătoare. Scrisul lui a fost o neconținută ardere, o scufundare în clocotul din adâncuri de unde, istovit și chinuit, se reîntorecea, aducând în palmă, încă o lacrimă de aur din plînsul fără oprire al umanității înșelate de idealurile zădărniciilor.

Scrisul lui a fost o *credință*, — plînsă, — neconținut ultragiată de cinismul și răutatea celor fără de Dumnezeu, dar mereu deasupra nivelului obișnuitelor conveniențe și prostii. Pentru el, omul cu sufletul lui, nu era un prilej de divertisment artistic, fie cît de abil și de superior, — ci era o mare rană deschisă, pe care el năzuia s'o aline frăștește cu plînsul lui literar, cu rugăciunea lui făcută frază, cu gemătul lui transpus literar, cu nădejdea pe care i-o dădea credința că omul trebuie din nou să se purifice, prin reîntoarcerea la Dumnezeu, lumina cea fără prihană și fără istovire, din care, la început ne-am tras noi, oamenii...

Dostoewski este o mare rîvnire către Dumnezeu.

Numai așa ne putem explica trecerea din ce în ce mai cotropitoare de care se bucură scrisul lui în lumea întreagă. Astăzi, spiritul lui Fiodor Mihailovici mișună în mii de alte spirite, agitându-le, dîndu-le fiorii de rodire ale grelelor închietudini și arzând toate putregaiurile nimicului cotidian.

Este marea literatură care fecundează sufletele, — cuptorul în care minereurile, grele de impurități, ale conglomeratului sufletesc uman, își pierd adaosurile netrebnice ale păcătoșeniei, lăsînd să stea biruitoare în fața flacărei albe, esența veșnică, — Dumnezeu...

De aceea, lectura operelor acestui scriitor vast ca și țara lui nu se poate asemăna cu aceea obișnuită a ceasurilor de tîndăleală zilnică.

Lectura dostoewskiană are analogii evanghelice. Același cutremur, — aceeași respirație spre zări biblice, aceeași înălțare deslipitoare de pămîntul gloduros, aceeași arzătoare dorință după omenescul etern, cel căzut în pulberea tuturor păcatelor, dar neconținut, trezit sub pasul de foc al marilor nostalgii, — gemînd dupe mîntuire...

A creșta pe răbojul vremii al cincizecelea an de la moartea lui Dostoewski, însemnează, în primul rînd, a ne aduce aminte de imensa noastră suferință contemporană, — și a o crede caducă numai prin înfricoșata putere a credinței.

Marele Dostoewski e de-o actualitate impresionantă.

Z I U A D I N U R M Ă

de GEORGE GREGORIAN

Gîndesc la ziua cea înfricoșată.
Anul ce vine mai de jos mă ninge,
Drumul mi-e seară, inima funinge
Și pleoapa de rugină îngroșată.

Merg mai încet pe umbra lungă,
Mai strâns, mai din adâncuri înhămat
La fluviul lacrimilor lat,
La goful cu luceferii pe-o dungă.

Popasul e pe-alături și pe-acum.
Și o să cad pe-azur cu tîmpla goală,
De lună ars și lepădat de drum
Or să mă ducă ingerii în poală.

Și 'n sbor, spre stâlpii-apururi luminați,
Cu rodul lor în mine s'or trezi
Genuchii neîngenuchiați
Și pumnii ce scrășniră zi de zi.

Din câți duc zări de soare 'ntru'un sicriu,
Eu, vagabond pe 'nalte fulgerări,
Duc cerului un petic de pustiu
Și bufnița din ochii fără zări...

...Gîndesc la ziua cea înfricoșată
Ce dă în noaptea toată.
Sunt blestem și maidan crescut în vină,
Cum o să bat în ușa de lumină?

T

U

C

U

Ninge de pela prânz, tot mai întesit. Nu e chiar frig, dar de sus se cern într'una fulgi mărunți și pufoși, de s'a 'nălbît bine peste tot. Țucu, în picioare și cu fruntea lipită de geam, privește și nu-i vine a crede. E a treia iarnă pe care o face în București, dar așa belșug de ninsoare, aicea, n'a mai văzut. Zăpada aceasta proaspătă îi aduce viu aminte de iernile de-acasă, dela Șerbeștii de lângă Olt. De datul cu săniuța pe clina dealului dela intrarea parcului, de sania cea mare, trasă de doi înaintași, care sbura năucă peste țarina înfolosită în neaua afânată, apoi de oamenii de zăpadă înșiruiți în fața conacului dela momăe și până la domnul cu muc de havană înfipt în colțul gurii, cu baston de trestie în mână și joben vechiu, teșit pus pe-o ureche. Și-și mai aduce aminte și de „tăticu“. Iși aduce chiar bine aminte de tăticu lui „drag și scump“, deși acum trei ani când a murit, el n'avea mai mult de trei anișori. În iarna aceia — ultima iarnă — tăticu a fost mai vesel ca oricând parcă ; a stat mai tot timpul la țară, i-a adus de sărbători, dela oraș, tot felul de jucării și mai în fiecare zi s'au sbeguit ei amândoi și cu Asta, căteaua, prin zăpadă.

Dar pela începutul primăverii, acum trei ani, Iancu Dolinescu a fost jefuit pe când se 'ntorcea cu mașina dela București și împușcat deaproape, cu ploae de alice mai răsărite, în omoplatul stâng. Două săptămâni și mai bine a luptat el bărbătește cu infecția, dar și constituția lui, și îngrijirile primite, s'au dovedit la urmă de prisos. În Săptămâna Patimilor a 'nchis ochii iar în Vinerea Mare a fost înmormântat — după dorința lui — în Șerbești, leagănul și ctitoria familiei Dolinescu.

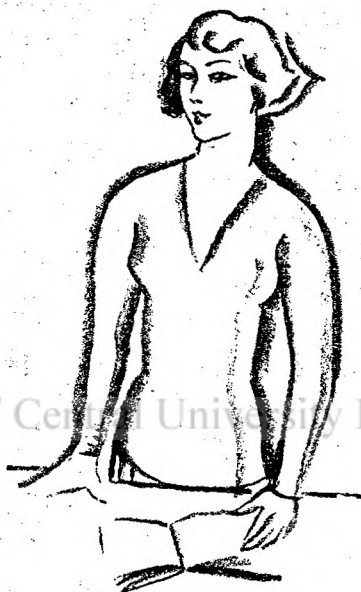
La vre-o lună și jumătate mult două, i-a luat locul în casă, făiș aproape, bunul lui prieten, cunoscutul penalist bucureștean, Pik Lerescu. Peste alte trei luni doamna Dolinescu a devenit însăfârșit, după toate regulile, Doamna Pik Lerescu. De-atunci s'au și mutat definitiv în București. D-na Lerescu, prinsă cu totul de viața mondenă și de operele ei de caritate, s'a răcit și îndepărtat treptat, treptat, de copil. Trec uneori zile, fără să se 'ntâlnească ori să schimbe câteva vorbe. D-l Lerescu, la rându-i, e acaparat cu totul de procese, de politică și consiliile de administrație. Țucu tânjește în casa mare din București; nu numai că nu e iubit, dar nu e băgat în seamă și nici îngrijit cum trebuie. Vreun prieten de vârsta lui n'are; guvernanta e o alsaciancă bătrână, urâtă și acră. De tatăl lui vitrig ar fi vrut să se aproprie dela un timp, dar fața veșnic încruntată și glasul gros, cu vibrații metalice, al avocatului Lerescu, i-au tăat orice avânt.

Singura rază de lumină pentru Țucu e institutoarea.

Tânără de tot, drăguță, copilăroasă; îl iubește cu adevărat și nu știe cum să-l mai răsfețe.

Până la urechile lui Țucu străbate acum hărmălaia copiilor dela școala primară, așezată chiar în coasta casei lor. Impins de curiozitate trece din sufragerie, unde privise la forfota depe stradă, în odăița lui, ca să poată privi deacolo în curtea școlai.

Copiii se bat îndrăcit cu zăpadă, se tăvălesc în neștire se fugăresc pișcați de ger ori îmboldiți de bucuria belșugului de fulgi ce se cern din plumburiul cerului, se trudesesc să aleagă vreun petec de ghețușcă, ori să dea deadura gogoloașele ce cresc văzând cu ochii.

Unul dintr'înșii l-a zărit pe Țucu la geam; a prins să-i facă semne și să-l strige pe nume. Un al doilea, apoi un al treilea, un al patrulea se alătură, pânăce joaca s'a stricat iar toată ceata de copii îi îndeamnă cu chemări și semne, să coboare la dânsii.

Și Țucu a uitat și de mâncare și de papa și de frăulein, a coborît binișor ca să nu-l simtă careva din casă, a deschis cu mare băgare de seamă portița și s'a trezit în mijlocul copiilor. Joaca s'a pornit și mai cu poftă acum. Țucu aleargă, tipă cât îl ține gura, dă cu bulgări. Zăpada ce-i pătrunde prin mâneci și pe la gât se topește și-i șirue dealungul trupului; se 'nfioară, se sgârcește, dar curând nu mai simte nimic.

Și joaca lor ține, căci acum e recreația mare de 15 minute și fiindcă-i Sămbătă astăzi, se prelungește ca de obicei până la 35 de minute, adică până la sunarea de plecare acasă.

Unul mai răsărit ceva îi pune piedică și-l trânteste; un prichindel chiuind îndrăzneț și gălăgios l-a și 'ncălicat și-l ține de amândoi umerii, de nădejde; doi, cam d-o seamă cu dânsul, se trudesesc să-l frece cu zăpadă pe cap și pe gât. Țucu se sbate neputincios și scâncește înciudat; lacrimile, sudoarea și omătul topit i se scurg pe față și pe piept.

Se aude lămurit, deaproape, un clacson răgușit. Țucu recunoaște clacsonul dela „Buick“-ul lor, ba a zărit și pe institutoarea care-a coborât sprintenă din mașină, iar acum se'nchee la haină vorbind ceva cu șoferul. O opintire disperată și iată că isbutește să se scuture de povară și să se ridice în picioare; năuc o rupe la fugă. Deabea acum își dă seama și se'ngrozește de halul în care este: cu capul gol, deschiat, cu nasturii rupți, ud learcă. A urcat în fuga mare scara de serviciu, a parcurs coridorul și când să taie holul, s'a oprit înlemnit. În vestibul, cu mâna pe clanță, institutoarea vorbește cu Georges feciorul. Un moment numai

de cumpănire. Fiindcă știe că papa a plecat cu mămica în oraș, are curajul să se strecoare în biroul lui, ca să treacă mai întâi d-ra Dora prin hol. Ce va fi mai pe urmă nu știe, nu-și dă seama și nici nu se poate gândi la așa ceva; totul e să nu-l vadă cumva institutoarea în halul în care a ajuns.

Bătându-i năvalnic inima și săgetându-l frica și frigul, s'a oprit în picioare lângă biroul masiv de stejar, încărcat cu cărți groase legate, cu dosare deschise și fel de fel de fișuici purtând însemnări.

Institutoarea și cu feciorul au ajuns și s'au oprit în dreptul biroului. Clanța e apăsată ușor, ușa întredeschisă cu fereală și fără a face vreun zgomot, se strecură înăuntru d-ra Dora. Țucu se trage instinctiv doi pași îndărăt și se ascunde după draperie. Iși aude bine și respirația și bătăile inimii; dar o fulgerare de gând îl mai liniștește ceva. O va speria acum și el; sigur asta. Strașnică ocazie are!

D-ra Dora rămâne în picioare, scoate oglinda din poșetă, își potrivește pălărioara așa că să atingă dunga sprâncenilor, trage odată cu creionul de ruj peste buze, se uită curioasă prin încăpere, apoi se oprește ca să privească marina de lângă cămin, pe care sulul de lumină cernut printre draperiile primei ferestre o luminează suficient.

Acum fiind cu spatele la dânsul nu se hotărăște s'o sperie, ca nu cumva să se sperie prea rău; o așteaptă să se întorcă.

Ușa se deschide din nou, tot fără zgomot și 'n birou se strecoară avocatul Lerescu. D-ra Dora s'a 'ntors cu fața. Lerescu răsuște binișor cheia.

— Înșfârșit iată-te!

— Tare mi-i teamă... și rușine!

— Să n'ai nicio teamă.

— Dacă s'o 'ntoarce d-na Lerescu?

— Imposibil asta!

— Când e să se 'ntâmpile...

— Imposibil!... Dela „Leagăn“ pleacă la d-na Săndulescu, iar de acolo la generalul Mongescu unde luăm diseară masa.

— Dacă feciorul o scăpa vreo vorbă?

— În Georges am încredere ca și'n mine!

Și după ce Lerescu îi sărută amândouă mâinile, o ia de mijloc și vorbindu-și apropiat și mai mult în șoaptă, se îndreaptă spre colțul de umbră dintre cămin și etajeră.

Un pas făcut ca'n gol; un țipăt scurt și șuerat; copilul s'a clătinat de două ori, apoi s'a prăbușit pe covor, cu brațele moi, desfăcute 'nlături.

De tret zile Țucu aiurează și se frământă. Doctorii nu-și mai ascund îngrijorarea. Iată că pentru prima oară deschide ochii mari și-i rotește nedumerit. Pe scaun, lângă marginea patului, d-ra Dora îi zâmbeșteși ținând strâns între mâinile ei o mână de a lui, îi vorbește aproape șoptit și dragăstos. Alături de dânsa, în picioare și frânt din mijloc, papa; chiar papa!. Are fața senină, zâmbitoare chiar; îl mângăie ușor pe frunte și-i spune pentru întâia oară: «puiul tatii, pui!»!. Glasul-i sună scăzut, cald, prietenesc.

Țucu zâmbește și la unul și la altul, apoi privirea i se oprește pe fața institutoarei și stăruie câțva. O suliță de lumină, slobozită brusc, străpunge destrămand faldulele de păclă. Probabil că-și zice în gând: „Va să zică d-ra Dora n'a fost gătită de papa! Vorbește frumos cu dânsu și-și zâmbesc chiar!”.

— S'o chem și pe mămica?

Tăcere prelungită, apoi scuturătură din cap și răspunsul:

— Nu... n'o vreau pe mămica.

— Dar ce-ar vrea puiul mic, acum? îl întreabă d-ra Dora. Răspunsul urmează numaidecât, fără șovăire:

— Fotografia lui tăticu meu.

Țucu zâmbește iar, dar de rândul acesta, unui gând ori unei imagini ce i s'a ales din adâncuri; capul se întoarce moale, pe aceeași parte, scăpat înșfârșit din încordarea gâtului, oboseala i-a vlăguit tot trupșorul. Respiră adânc, curmat; somnul îl cuprinsese iarăși; un somn profund și liniștit de rândul acesta.

Ion Doinișor

P O V E S T E

de KUPRIN

Traducere din Rusește
de ST. BALJALARSKI

— Tată, spune-mi o poveste...

Cotic (numele lui era Constantin) un copil de șapte ani, ședea pe genunchii lui Holșcevnicov. Il mira și puțin îl și supăra, de ce tatăl său se uită de cinci minute la focul lămpii cu ochi fiși și zâmbitori.

— De ce nu vrei să vorbești cu mine? zise Cotic supărat.

Ivan Timofeevici auzea cuvintele nerăbdătoare ale lui Cotic, însă nu putea să iasă din farmecul acela ciudat care-l cuprinde pe om, când se uită la un obiect strălucitor.

Lampa sub abajurul mat arunca pe fața de masă un cerc rotund și luminos. Ivan Timofeevici vedea în cercul acesta două capete aplecate: unul de femeie, blond, cu trăsăturile feței fine, iar altul, mândru și frumos, al unui tânăr cu părul negru, lăsat în neorânduială pe umeri. Ivan Timofeevici simțea pe obraji și pe gât atingerea moale a mâinilor lui Cotic. Toate acestea produceau o impresie atât de armonioasă și fericită, încât lui Ivan Timofeevici îi venea să plângă de bucurie. Cele două capete, aplecate lângă lampă, erau: al soției lui Ivan Timofeevici și al lui Grigore Bahanin, elevul și amicul lui cel mai bun. Ivan Timofeevici îl iubea sincer pe acest tânăr aprins și dezordonat, în tablourile cărui ochiul experimentat al profesorului a observat îndrăzneala unui talent mare. Bahanin desena cu creionul pe o coală de hârtie albă, și de sub mâna lui ieșeau caricaturi, animale în costume de om, inițiale fin împletite, parodii de tablouri expuse la Academia de Pictură, profiluri de femei, etc.

— Așa ești tu, taticule. Mi-ai promis, iar acum taci, — zise Cotic.

Ivan Timofeevici se întoarse spre el și-l îmbrățișă.

— Ei bine, Cotic. Îți voi spune o poveste. Dar ce să-ți povestesc?

Deodată prin capul lui Ivan Timofeevici trecu o idee. Parcă viața lui nu poate fi subiectul unei povești mișcătoare? Acum doisprezece ani el era un pictor necunoscut și insultat de toți ignoranții și de toți cei fără

talent. Atunci a întâlnit-o pe Lidia. Ea era mai tânără, dar atât de frumoasă, deșteaptă, înconjurată de adoratori. Când el, obosit în luptă cu sărăcia își pierdea puterile, ea îl îmbărbăta cu o grijă blândă, cu o glumă veselă. Și iubirea ei a triumfat. Acum fiecare om inteligent și cu carte cunoaște numele lui Ivan Timofeevici. Tablourile lui împodobesc până și galeriile persoanelor încoronate.

În timpurile acele nenorocite el nici nu putea să-și închipuie acest cămin liniștit, această viață încălzită de iubirea unei soții frumoase.

— Ascultă Cotic! — a început el. A fost odată un rege și o regină. Ei aveau mulți copii. Când regele a simțit că i se apropie sfârșitul și-a adunat băeții și le-a spus: „Dragi copii! Poate să mor curând; deaceia vreau să aleg dintre voi un moștenitor... pe cel mai demn. Știți că la marginea regatului meu este un codru mare, iar în mijlocul codrului — un palat de marmoră. E foarte greu de pătruns acolo. Dar voi să mergeți înainte. Nici frica, nici sfaturile oamenilor, nici ispita să nu vă oprească... Lângă porțile palatului de marmoră o să vedeți trei lei legați cu lanțuri... Numele unuia e *Invidia*, al altuia *Sărăcia*, și al celui de-al treilea *Indoiala*.

Leii se vor năpusti cu un urlet asurzitor, dar să mergeți tot înainte. La palat, într-o cameră de argint, pe un tripied de aur, arde focul sacru și etern. Cine dintre voi își va aprinde torța dela focul acela și se va întoarce acasă — acela va fi moștenitorul meu.

Ivan Timofeevici, ținându-l pe Cotic în brațe, și-a aprins țigara. Bahanin și Lidia ascultau și ei cu atenție povestea lui.

— Ei bine! Au plecat fiii regelui. A plecat și prințul cel mic. Au ajuns până la codrul din margine. Frații cei mari au zis: e primejdios și greu să trecem prin codru. Mai bine să-l ocolim... Însă cel mai mic zise: voi, fraților, cum vreți, eu mă duc drept înainte, fiindcă nu mai este alt drum. Frații i-au răspuns: ce să mai vorbim cu tine, o să te mănânce fiarele sălbatece, ori ai să mori de foame.

El însă a intrat în codru. Vampirii îl urmăreau, zânelé

cu părul verde îl momeau: „Vino la noi! Nu există nici un palat de marmoră, toate acestea sunt născocite de visatori. La noi vei trăi vesel“. Dar el mergea tot mai departe. I-a murit calul. Codrul s'a făcut tot mai des: la fiecare pas, râpi adânci, desișuri și mlaștini nepătrunse.

Prințul cel mic a căzut și a zis: „Nu există nici un palat de marmoră. Mai bine rămâneam la zâne“... Deodată a apărut un chip de fată bună în haine strălucitoare. Ea-i spuse: „Ia-mă de mână și să mergem.“ Și când pe drum el slăbea, și sta să cadă de oboseală – ea îl ținea tot mai tare de mână.

Astfel a ajuns prințul până la palatul de marmoră, a aprins focul sacru dela altarul de aur și s'a întors în regatul lui, iar fata frumoasă s'a prefăcut în prințesă.

— Și numai atâta? — a întrebat copilul desamăgit.

— Atâta. Du-te și culcă-te acum, prințul meu cel mic.

— Nu-i bună povestea, — a zis băiatul și, luându-l pe tata de mână, amândoi s'au dus în dormitor.

Ivan Timofeevici a desbrăcat copilul și l-a culcat în pat.

— Tăticule unde-i fiul acela?

— Fiul?.. El s'a însurat cu fata cea frumoasă și ei au acum un băiețel mic ca tine.

Respirația adâncă și liniștită a lui Cotic arăta că el a adormit. Ivan Timofeevici, cu inima mișcată, călcând încet cu pantofii moi, a ieșit din dormitor pe terasă.

Nici Lidia, nici Bahanin n'au auzit pașii lui.

Ea s'a lipit de umărul lui și, lăsându-și capul înapoi, cu buzele pe jumătate deschise, umede, cerca să scape de sărutările lui. Părul ei negru și plețele lui cenușii s'au amestecat... Se vedea că rezistența Lidiei îi emoționază pe amândoi: ea a pălit, iar fața lui Bahanin s'a acoperit cu pete roze și avea o expresie rugătoare.

Însfârșit, ea, ne mai putând par'că, cu un gemăt pătimăș și voluptos, și-a lipit buzele de buzele lui, și l'a îmbrățișat de gât cu mâna ei frumoasă, pe jumătate goală.

Povestea s'a sfârșit.

NINGE IAR...

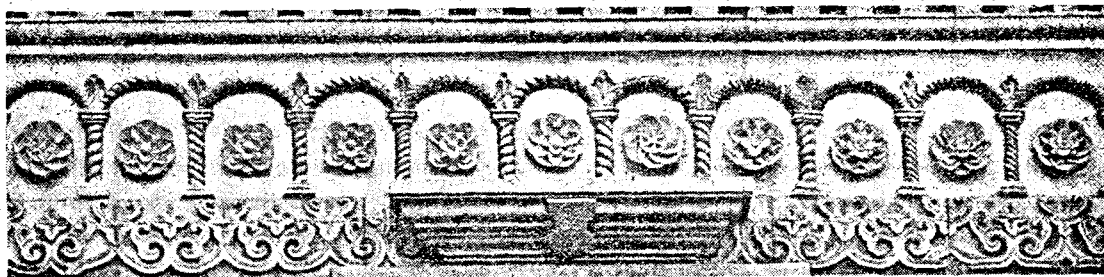
Ninge iar din tot înaltul,
Parcul alb surâde iar...
Iarna e un grădinar,
Iscusit cum nu e altul...

Intr'o clipă, brazii grei,
Par cireși albiți de floare,
Fluturi vin grăbiți să sboare,
Dar sunt fulgi de nea și ei...

Iarăș cerul vrea să cearnă,
Cu-aiurări de primăveri?
Vis nebun, ce vrei să-mi ceri?
Când și 'n sufletu-mi e iarnă!...

Defred Modoru

E M I N E S C U

O contribuție a D-lui I. Petrovici

...Toți criticii au căzut de acord, recunoscând lui Eminescu o concepție filozofică. Această concepție înlănțue în elementele ei fundamentale, incontestabil, caracterele pesimismului. În fața universului și vieții — poetul își definește net o atitudine negativă, constatând iremediabil permanenta scurgere a lucrurilor sub aspectul efemer al cărora zace aceiaș suferință generală și acelaș adevăr crunt de eternă imperfecție și inutilă existență.

Totuș cel ce a afirmat lapidar :

„A fi ? Nebunie și tristă și goală
Urechea te minte și ochiul te'nșală“.

a activat invers, ca icéolog politic și social.

Eminescu n'a tras adică răspicat concluzia concepției filozofice care șerpuește seducătoare în strofele de aur ale poetice sale. Ca ziarist, conferențiar, student, profesor, revizor sau bibliotecar, el a militat pentru un anume ideal național, pentru promovarea românismului sub toate formele, pentru aristocrația noastră autentică, pentru pătura curată și vivificatoare care este țărâniea, pentru îndreptarea atâtor slujiri sociale, pentru un trecut pe care-l adora, ca și pentru anume idei politice.

Pesimismul deci din versuri, cu încheierile lui tranșante de renunțare totală, de pasivitate nirvanică, — nu l-a urmat implacabil și în acest domeniu. S'ar descoperi așa dar o contradicție între ceiaș Eminescu ne-a mărturisit atât de cuceritor în poeme și ceiaș a făcut. Această neconsecvență i-a și fost subliniată.

De fapt, este mai mult decât pretențios a cere o asemenea consecvență. Una e a activa pe planul abstract și alta pe planul practic. Viața și angrenajul societății te silesc să ascuți de foarte multe ori, de cu totul alte legi și alte necesități, când iei contact cu realitatea și frământă material concret.

Eminescu ca poet și gânditor a fost un fervent pesimist, un convins al nihilistice budice — dar ca român, gazetar și cetățean, ca om care trăia și practica într-o realitate dată, nu a fost deloc un pasiv, ci un robust și înverșunat luptător și deschizător de drumuri luminoase și fecunde.

Câți au clădit o perfectă armonie între idee și faptă ? Istoria culturii umane abundă în asemenea contradicții. Un Antero de Quintal, poetul portughez d un negru

și crâncen pesimism, după ce și-a tipărit unicul volum de poezii „Sonete lugubre“ s'a sinucis pentru a demonstra că tot ce a gândit, a trăit în sânge.

Câte excepții de acestea s'ar număra ?

Exact ceiaș se întreabă și d. Ion Petrovici în articolul său «Contribuții la filozofia lui Eminescu» din Revista de Filozofie, No. 3, din Iulie și Septembrie, 1930. D-sa crede, cu bună dreptate, că această unitate nu s'a produs „ireproșabil“ la nimeni, niciodată — cu excepția poate a lui Isus Cristos. Dar pe lângă asemenea circumstanțe atenuante pe care le aduce în această chestiune, ceiaș interesează în suszitul articol al d-lui Petrovici, e o contribuție cu adevărat fericită pentru problema eminesciană.

Se știe influența pe care a avut-o Schopenhauer asupra lui Eminescu ; și cum această influență este mai mult și totuși mai puțin decât o influență. Era o înrudire de structuri care determina pe Eminescu să-și găsească o hrană firească în negația lui Schopenhauer, iar nu Schopenhauer determina sau stârnea pesimismul poetului român.

D-l I. Petrovici, profesorul și intelectualul de ținută apuseană și stilistul mai mult decât remarcabil, apropiē pe Schopenhauer care a jucat un rol covârșitor în cerebralitatea lui Eminescu de un alt filozof german pesimist, Eduard von Hartmann cu a sa operă «Philosophie des Unbewussten» (Filozofia inconștientului) apărută în 1867 și devenită populară și intens cetită, tipărindu-se în câțiva ani în zece ediții.

Hartmann valorifică lumea și existența sub acelaș unghi de privire ca Schopenhauer : durere și inutilitate ! Asemănarea lor a și fost relevată. Totuși în ce privește consecințele teoriei, Hartmann prezintă diferențieri interesante. D-l Petrovici dă elocvent schematica precisă a concepției lui Hartmann :

«Un fond metafizic de voință oarbă și nesocotită (care ca și la Schopenhauer constitue principiul cosmic, cu deosebirea numai că la Hartmann ea este dela origină întovărășită de un intelect clar-văzător, dar care n'a avut puterea s'o stăpânească) alcătuește principiul cosmic, comițând greșala să părăsească pacea inconștienței, pentru a se întrupa în forme dinamice, existențiale. Intelectul o urmărește în odiseia teribilă a suferințelor

de dânsa provocate, fiindcă dinamismul existenței este inevitabil legat de dureri.

Idealul ultim rămâne ca voința să renunțe la procesul cosmic, reintrând în imobilitatea inițială care-i asigură fericirea. Dar aceasta nu se poate întâmpla mai înainte de-a fi căpătat deplină conștiință a greșalei și de a se fi convins de zădărnicia existenței. Pentru aceasta trebuie două lucruri: sporirea până la maxim a conștiinței de sine și epuizarea tuturor formelor de întrupare, care ori cât ar deveni de rafinate și mai ales atunci, îi vor arăta până la evidență, că suferința nu e determinată de anume condiții accesorii, ci este radicală, izvorând din faptul existenței însăși. Intellectul ajută acest proces de cuminiere, inventând forme de înarțănire progresiv și ascendent, pentru a-i face dovada.

Așa dar finalul tragediei se pregătește prin evoluție ascendentă, iar noi oamenii, făpturile cele mai înalte în care se răsfrânge conștiința cosmică, departe de-a face poliția renunțării și pasivității — așa cum preconiza Schopenhauer — avem rolul și datoria de-a ajuta apropierea finalului salvator, luptând cu vigoare neobosită pentru promovarea progresului — etapa indispensabilă a intrării în Neant.

Și astfel Hartmann, cu tot pesimismul său categoric, devine un promotor al energiei în domeniul practic.

un susținător al treptelor progresive, un optim evoluționist — tocmai pentru atingerea supremei Nirvane...

Nu se unifică oare în felul acesta, muzical, negația metafizică răspicată cu lupta pentru prefacerea etică și socială, ascendentă? Nu se stabilește și o corelație între pesimismul filosofic poetic al lui Eminescu și activitatea lui politică și ziaristică?

A citit însă Eminescu pe Hartmann?

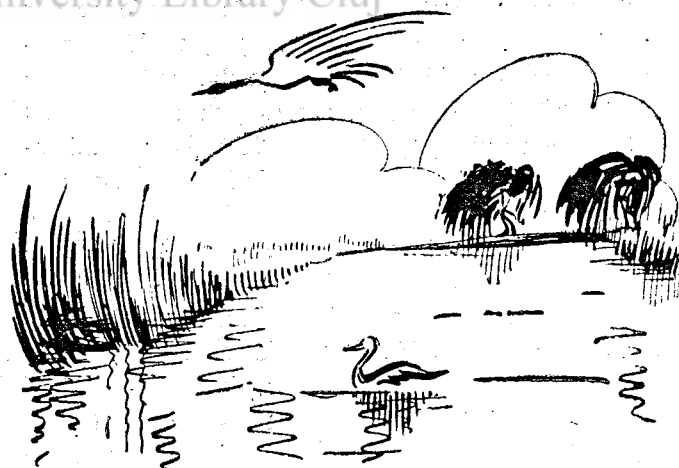
D-l Petrovici afirmă că până acum nu posedăm un document pozitiv, în acest sens. Da, dar Eminescu a fost un pasionat lector mai ales în nemțește, a frecventat facultățile germane când Hartmann era «en vogue», iar regăsirea sa frenetică în ideologia schopenhaueriană nu putea să nu-l determine să ia contact și cu pesimismul original al lui Hartmann. Mai ales că această cunoaștere avea să-l ajute — cum just subliniază d. I. Petrovici — «să alunece fără hopuri și fără despicarea personalității, dela negarea radicală a valorii vieții așa de puternic exprimată în nemuritoarele lui poezii, la militantismul politic pentru o mai bună organizare a țării și nației sale: dela aspirația către neființă, la scufundarea voluptoasă în conștiința specifică a neamului românesc».

J. Păunescu-Ulme.

S T R O F E

Sub limpezimea rece a iazului, o floare
In strălucire vie și nouă s'a deschis,
Depart de lumină și arșiță de soare
Ca un luceafăr singur în fundul unui vis.

De trecerea de valuri abia cutremurată
Un pește lung svâcnește sclipind, pe-alături, rar,
Trezind-o din visarea și-odihna ei curată.
Și iazul clar răsună în jur ca un pahar.

Afară, nuferi lăncezi și grei de-atâta viață,
Sub zarea moleșită de patimă și foc,
Robiți de-această crudă și largă dimineață,
Spre soarele ferbinte se urcă și se coc.

Și carnea lor, umflată de focul zilei, crapă,
Un aspru vânt le frânge, svârlindu-le pe prund,
Dar floarea solitară, trăind în vis și apă,
Ascunsă, aur suge prin rădăcini, din fund.

Jh. Tules

ANCHETELE NOASTRE

— Răspunsul d-lui E. Lovinescu —

Care e poziția „estetismului” față de literatura culturală?

Relativismul estetic formulat în *Teoria mutațiilor valorilor estetice* ca și întreaga poziție modernistă afirmată în *Sburătorul*, în *Istoria civilizației române moderne* sau în *Istoria literaturii române contemporane* nu numai că nu implică vreo ostilitate față de revistele așa zise culturale și de literatura ce o publică, ci le dă chiar o îndreptățire teoretică.

Din moment ce esteticul nu reprezintă un principiu fix cu o aplicabilitate universală, ci, dimpotrivă, e privit ca un principiu mobil, variabil, precipitat dintr'o contingență de împrejurări spirituale, literatura, sau arta în genere, nu se prezintă sub forma unicității inflexibile. Nu există o singură artă valabilă la lumina unor principii imutabile, ci mai multe arte, tot atâtea câte stratificații estetice sunt. Căci sensibilitatea estetică este ea însăși variabilă, determinată fiind și de o capacitate înăscută și de exercițiul unor experiențe multiple, fenomen deci original dar și susceptibil de evoluție și de perfectibilitate. Departe de a reprezenta singura literatură posibilă, modernismul sau așa zisul «avangardism» literar e numai o formă de artă dezvoltată într'o zonă de estetism, din care utilitatea este isgonită, și cu o putere de acțiune ce nu caută să se destindă decât pe măsura restrânsă a unei sensibilități speciale. O astfel de literatură presupune, așadar, inițierea și exercițiul de la baza tuturor plăcerilor rafinate, a căror accent cade pe nuanță; în punctele extreme ale pozițiilor avansate în domeniul ipoteticului și arbitrarului, ea constituie o adevărată masonerie cu bucuriile tainice ale inițierii esoterice. Spiritele neprevenite, care nu concep arta de cât ca un bun obștesc și exclud dintr'însa tot ceia ce nu cade deadreptul sub simțul comun, se arată însă în genere de o intoleranță și mai agresivă decât cea a esteților: ele refuză să admită existența unei astfel de arte și consideră ca ininteligibil tot ceia ce nu e imediat perceptibil, după eroarea comună de a ne considera măsura tuturor lucrurilor. Dacă nimănui nu i-ar putea trece prin minte să nege valoarea obiectivă a unor calcule algebrice pe motivul incompetenței sale, nu

tot așa se petrece și în artă: în spiritele celor mai mulți, claritatea dela primul contact, prezentarea directă, sunt considerate ca elemente esențiale de valorificare; tot ceia ce reclamă reflecție și pregătire, adică inițiere, e privit ca un exercițiu steril și năserios, sau chiar ca un joc verbal absurd. În fața acestei intransigențe duble și inverse — a esteților față de formele mai mult culturale

ale artei și ale culturalilor față de formele ei rafinate și avansate — intransigență ieșită, în fond, din concepția identică a unei estetice absolute cu un frumos unic de esență metafizică. În fața acestui dualism de atitudini diverse ca tendințe, dar isvorite dintr'un principiu comun se ridică tocmai relativismul estetic susținut în volumele mele. Artă nu are o valoare absolută ci este expresia unor sensibilități diferite, prin origine și educație; după cum există o stratificație socială, există și o stratificație estetică, adică diverse moduri de a concepe și exprima frumosul cu o egală legitimitate. Există așadar, o artă populară, o artă a claselor medii orășenești sau o artă a claselor suprapuse, firește, nu sub raportul social sau chiar cultural pur ci al sensibilității și educației estetice. Satisfăcând necesități su-

fletești reale și sincere, toate aceste arte sunt perfect îndreptățite; nici un principiu absolut și exclusiv nu le poate scoate din sfera interesului public. Poporul are nevoie de literatura pe care o percepe esteticeste, cu acel amestec de elemente etice, de util, de didactic și informativ comandat de oportunitatea mediului spre care se îndreaptă; rafinații se satisfac într'o artă fără finalitate, speculație desinteresată a unei sensibilități se realizează în forme pure. Acțiunea culturală este așa dar bine venită; ea este o operă preliminară în educația estetică a maselor, al cărei scop ultim, rămâne, firește, tot desprinderea esteticului din minereul utilului. Fixarea idealului estetic într'un estetism pur nu trebuie să excludă punctele din traiectoria spre dânsul, care reprezintă realități sufletești, tot așa după cum posesiunea acestor puncte nu trebuie să obnubileze numai idealul ci și treptele de evoluție spre dânsul.

C R O N I C A

TREI ÎNTREBĂRI :

În valvârtejul raționalismului de azi care a frânt crucea și credința oamenilor în împărăția celui ce a crestat calea fără de moarte a vieții, în atmosfera încărcată de fulgerile furtunilor sterpe, în năruirea credinței cu care am zumbat pe ape și în justiția ateistă de azi e nevoie de o tremurătoare predică a iubirii, de flacăra și lava ei. Ea trebuie să se treverse ca aerul peste lucruri și peste oameni, peste ape și pietre, peste mărăcini și roze, peste holde de grâu și nisipuri, peste inimi.

Paradisul poate să se întindă peste tot dacă iubirea, spunea Luther, se întinde peste tot. Și dacă ea înmugurește și se deschide în om atunci numai pacea de sus se așează vie și vecinică pe pământ.

Este această pace cel mai frumos vis al umanității. Pacea întemeiată nu pe tratate, pe giruri efemere, pe săbii și pe tunuri, ci pacea întemeiată pe o universală iubire, pacea care numai atunci e o eternitate când va trăi din divină sentință mesianică: «Faceți bine celor ce vă urăsc».

Am împărtășit mereu sbuciumul și spiritualitatea de la Geneva, cetatea soborurilor de pace, și am salutat cu un entuziasm de pasăre a zorilor acel manifest al păcii semnat acum câteva zile în lumina de diamant a Alpilor și a soarelui de către Briand, Henderson, Curtius și Grandi.

El a fost o culme a speranței omenesci, dar această culme e întrecută de ceia ce se face în momentul actual pentru pregătirea tuturor oamenilor de pe pământ.

Până acum am rămas în domeniul mărginite. De acum încolo pacificatorii au să se razime pe opinia universală. Această opinie când va fi colectată va determina toate guvernele de pe glob.

Un cotidian englez a cerut lui Robert Cecil un referendum mondial pentru dezarmarea tuturor popoarelor.

Lordul Cecil a formulat atunci cu o simplitate pătrunzătoare trei întrebări. Trei întrebări simple, dar decisive și vii, cari vor fi trimise printr'o tehnică asumată de toate popoarele de pe lume, fie cărui om și celui de sus și marelui rob în opinci. Va fi cea mai interesantă anchetă a pământului. Plebiscitul păcii. Din răspunsurile la aceste întrebări trebuie să se inchege părerea universală, dorința obștei umane, aspirațiile întregului furnicar omenesc.

Întrebările ne descoperă de pe acum răspunsul acestui pământ de răsboaie, — de răsboaie pe cari nu popoarele le-au angajat, nu muncitorii, cărăușii, plugarii și ciobanii, ci o infimă minoritate, un pumn de nebuni, împărați furioși cari îngrădeau

umanitatea până la limitele împărăției lor, câțiva diplomați în haine de ciocli și ascunșii capitaliști interesați de întreprinderile și fericirea lor.

Iată cele trei întrebări ale lui Robert Cecil:

1. *Sunteți pregătiți ca băeții voștri cari merg acum la școală, ori cari, mici încă, se joacă acasă fericiți, să fie omorâți ori schilodiți într'un război care va izbucni mâine, pentru că grupe de state rivale se sprijină pe puterea militară ?*

Portret de Sion

2. *Admiteți ca pe fiecare zi a anului să se cheltuiască de către toate națiile lumii peste două milioane de lire sterline ca să se mențină în bună stare ori mări mereu înarmările, în vreme ce mizeria groaznică, sărăcia și șomajul apasă milioane de familii și toate revendicările omeniei, religiei, educației și artei rămân nesatisfăcute din lipsă de mijloace ?*

3. *Sunteți hotărâți să pretindeți ca guvernul Dv. să se străduiască necurmat și să sprijine orice mijloc de unire pacifistă a silințelor internaționale, pentru înlesnirea unei stări a națiunilor și stăvilirea risipei criminale a banilor voștri ?*

Aceste întrebări vor fi trimise, — credem, tuturor părintilor de pe glob. Și atunci, firește, greutatea luptelor diplomatice pentru pace, se ușurează. Dacă lumea va răspunde că nu vrea să-și vadă copiii în

morminte, risipiți prin șanțuri ori schilodiți de tunuri; dacă lumea va răspunde că nu vrea să-și vadă casa dărâmată, pomii rupți, florile moarte și vitele rechiziționate; dacă lumea va răspunde că banul pentru o armă de ucidere trebuie folosit pentru înstărirea și ridicarea tuturor și pentru acel spor de fericire manifestat prin civilizație și cultură, — pacea fiind un imperativ al popoarelor, conducătorii lor trebuie să se supună și dezarmarea va fi atunci o realitate iar creștinismul

pentru întâia oară, cu adevărat împlinit în inima omului. Atunci nu vor mai fi preoți căpitanși colonei și nici o gardă cu sulii și cu halebarde nu va mai sta în cazarmile pontificale de la Roma.

Ideia lui Robert Cecil este cea mai bună propagandă a păcii.

Popoarele trebuie să arate că niciodată răsboaiele n'au pornit din inima lor și că suveranitatea poporului este cea mai formidabilă minciună a epocii, dacă guvernele nu vor realiza, laolaltă, marea dorință colectivă exprimată azi pe tot globul printr'un singur cuvânt în care stă secretul vieții constructive și al fericirii — pacea.

ORTODOXISMUL RUSESC

Din toate leit-motivele fundamentale ale operei Dostoevskiene, cel mai impresionant este ortodoxismul.

Nu ortodoxismul formal, teologic, al canoanelor, ci un ortodoxism viu, elaborat de o seminție care e băjbăe și n'are alt sprijin în istorie de cât ortodoxismul ei.

În nici un alt sentiment mai cuprinzător nu se putea topi și unifica vasta masă umană dintre Ocean și Nistru, de cât în sentimentul mesianic specific rusesc al ortodoxismului.

Asemeni gelosului Iehovism din ultimele timpuri ale regatului lui Israel, ortodoxismul rusesc alcătuia singura forță pământescă și singura nădejde supraterestră, a mult frământatei Rusii.

„Poporul rus trăiește în ortodoxism. Afară de ortodoxie el n'are nimic. Ortodoxia e totul. Ea e biserica și biserica este coroana edificiului, pe vecie. Cine nu pricepe ortodoxismul, acela nu va pricepe niciodată poporul rus. Și nu numai atât: acela nu poate iubi niciodată poporul rus“.

„Școala principală a creștinismului pe care a făcut-o poporul, sunt nenumeratele suferințe și neazuri de veacuri“.

„Rusul nu cunoaște nici o rezistență europeană. El trăiește cu totul singur, numai prin el, cu el. El poate simți tot ce este omenesc, cu toată naționalitatea sa

exclusivă, cu tot sângele său, cu tot pă-mântul său”.

„Rusia știe că poartă în ea o comoară cum nu mai există o altă în lume, ortodoxismul; că e păzitorul adevăratului chip al lui Cristos, care s'a întunecat la celelalte popoare”.

„Idealismul rusesc e împăcare generală, omenie comună”.

Poporul rus care se socotea cel mai pă-cătos de pe lume, cu o acută experiență psihologică a umilinții și a păcatului, trebuia să aibă o replică spirituală a purității și a desrobirii — ortodoxismul. — Altfel devenia o nebulie colectivă, cum a ajuns astăzi. Ortodoxismul este nu numai originalitatea poporului rus, ci însăși cristalizarea lui între cele două forțe care-l atrăgeau și-l re-pingeau tot odată: europismul național și budismul asiatic.

Opera lui Dostoievski era clopotul uriaș din care suna lung și grav glasul ortodoxismului rus, amintitor de o mare misiune... Clopotul acum e cufundat. Sovietismul l'a prăvălit în fundul mlaștinelor ateismului și ale morții. Dar ca în „Clopotul cufunda” al lui Hauptman o mână îl bate câteodată și-l face să vue noaptea, prelung... Rusia înecată o dată cu ortodoxismul, ca Magda lui Hauptman, dă veste de acolo, din moarte, sgdudind clopotul... și opera lui Dostoievski plânge, toată cutremurătoare.

DOSTOIEWSKI CA PĂRINTE

Căsătorit, o ultimă dată, în împrejurări romantice specific rusești, cu Ana Gregorievna Siretchin, Dostoievski a avut mai mulți copii. Cătină cartea de amintiri a fostei lui soții, («Dostoievski» de Ana Gregorievna Dostoievskaja) suntem isbiți de acelaș aspect de vastitate și adâncime și în ce privește dragostea lui pentru copii. Pentru el, concepția, apariția și viețuirea unui copil constituiesc o minune atât de neînțeleasă, în cât, în fața ei nu rămâne de cât ingenunchiarea credinței.

Plecați din Rusia pentru o lungă bucată de vreme, soții Dostoievski se opresc mai mult la Geneva, prin 1867. Acolo li se naște cel întâi copil, Sonia. «Ana. Ana, cât e de frumoasă!» fu strigătul lui Dostoievski, când i-se aduse copilul. Și era atât de sfărâmat de fericire, în cât de zeci de ori sărută mâna moașei. Aceasta, mărturisă că niciodată în viața ei nu văzuse «un părinte atât de sfâșiat, de copleșit și de emoționat cu prilejul nașterii unui copil» și sfârși, exclamând: «O, o, Rușii aceștia!»

Dar numai trei luni de zile îi fură îngăduite lui Dostoievski să se bucure de o fericire atât de «profundă», căci într'o zi, copilul se îmbolnăvi, și cu toate îngrijirile pline de cel mai desăvârșit devotament, muri în brațele tatălui. Nefericirea scriitorului ia proporții catastrofale. Multă vreme

după moartea Soniei, Dostoievski a fost nemângâiat.

Altul din copiii lui, moștenindu-i cumplita boală de nervi, muri pe negândite, după o scurtă și fioroasă suferință. Dureea tatălui izbucnește în cascade pustiitoare. Și iarăși, credința și Evanghelia sunt balsamurile care-l readuc în făgașul cotidian al vieții.

Jertfele pe care le face Dostoievski pentru copii sunt mari și neprecupețite. În fiecare vară îi duce într'o mică localitate climaterică, Staraia Rusa, unde îi ține luni de zile, pe când el se chinuia cu creditorii, cu gazeta, cu colegii, cu sărăcia.

Iar pe Ana Gregorievna, deși uneori o

Portret de Sion

supăra cu geloziiile lui furtunoase, o iubește totuși cu un elan de-o tinereță spirituală nedesmințită, dealungul celor paisprezece ani cât au trăit împreună.

Pe patul de moarte, Dostoievski ceru să i-se dea Biblia. care-l însoțise de-alungul asprului exil în Siberia, și chemând copiii lângă patul său, incredință cartea sfântă, lui Fedia, cel mai mare dintre ei. Li imbrățișă și-i petrecu cu privirea până se retraseră, apoi, încet dar profund și cu emoție, zise nevastei sale: «Nu uita, Ania, că te-am iubit cu pasiune și că niciodată nu te-am înșelat, măcar cu gândul...»

Iar Ana Gregorievna, încheindu-și cartea amintirilor, scrie că, cu toate amarele vicisitudini ale vieții sărace și vijelioase dusă vreme de paisprezece ani cu soțul ei, ea mulțumește lui Dumnezeu că i-a dat «imensa fericire» de a trăi cu un om de-o admirabilă superioritate morală...

C U R I E R

■ Atragem atenția asupra bunelor cuvinte pe cari Domnița Ileana le-a spus între preoți și vărstnici, fetelor dela „Asociația Femeilor Creștine”: „Ne întrebăm adesea ori de ce avem nevoie de biserică? — De ce? — Pentru că e ceva câte odată în

sufletele noastre care cere pacea, tăcerea, singurătatea. Ne simțim câte odată așa de pierduți!

Și ne mai găsim uneori și în starea sufletească când unele lucruri nu putem să le mărturisim ori și cui. Avem nevoie atunci să batem la ușa altarului”.

De mult nu s'a mai auzit dintr'un suflet de copilă, o astfel de predică ieșită din inimă și spusă simplu și sugestiv în stilul ceresc al Predicatorului de pe munte.

■ Erezia adventistă se întinde ca o molimă. Coprinde în unele părți de țară, sat cu sat. În Dolj a înăbușit credința noastră bătrânească. Comunitățile ereticilor primesc danii de la săteni, se înstăresc, își fac case și cimitire, în vreme ce bisericile noastre sărăcesc și se ruinează.

Ce fac ierarhii, preoții și misionarii de catedră? Desfacerea țăranului de legea cea adevărată, e o mai mare primejdie decât criza economică, comunismul și anarhia politică.

■ Asociația generală a învățătorilor români a organizat în București un ciclu de conferințe asupra Copilului. Conferențieri eminenți descoperă mereu din acest misterios lucru care e copilul.

■ „Fulgi de zăpadă în fața unui sanctuar”, e o temă de poezie la care se întrec vre-o 30.000 de ja-

ponezi. Toată familia împărătească va lua parte la acest „tournoi” poetic. Invingătorii nu vor primi premii, ci strofele cele mai bune vor fi citite în palatul imperial și publicate apoi în reviste și jurnale.

Japon a rămâne și'n încăerările morții o țară a poeziei.

■ Maria Ventura e pe cale de a părăsi Casa lui Molière?. Să vie la noi.

■ Arheologul Malraux a expus la Paris 40 de capete și de statuette gotico-budice, din săpăturile îndrăznețe făcute de el în Pamir. Pietrele au fost sfărâmate de hurii heptalți. Misterul din jurul acestor statui m ci, încep să preocupe lumea și știința.

■ Peste 3 luni se va inaugura la Maienta statuia lui Stresseman. Va fi o manifestare între națională.

■ Un vitraliu dela Maica Precista din Weitensfeld a fost furat. E cel mai vechiu vitraliu din toată Austria. Datează din secolul al 12-lea.

PICTORUL TEODORESCU-SION

Aștepti o expoziție de Teodorescu-Sion cum aștepti primăvara. Știi că erupția florală va izbucni în mii de colori și scheletul crengilor se va îmbrăca în carnea verde și fragedă a frunzei. Și totuși primăvara rămâne o surpriză cu noutatea ei anuală ce s'adaugă, uimitoare, la tot ce știai mai dinainte despre ea. Viața, chiar când e viața naturii cu aparente succesiuni determinate, e imprezvizibilă. Atracția cu nedomolita sete pe care o stârnește, stă în această mare și simplă taină a lucrurilor care, necedând anticipației, se rezervă întregii apariției directe, din plin.

Așa e de fiecare dată Teodorescu-Sion. Marile lui primăveri artistice sunt imprezvizibile. Știi doar atât: că fiecare primăvară va veni, dar nu-i bănuiești configurațiile și strălucirile noi. Despre vestitul filosof german de azi Hermann Keyserling s'a spus — și mi se pare că el însuși a spus-o cel dintâiu, — că are oroare de cristalizare. Oroarea de a se închide într-o formulă ca viermele într-o gogoasă de borangic. Acelaș lucru se poate spune despre pictorul Teodorescu-Sion: are oroare de repetiție. Inventivitatea lui creatoare a zămislit atâtea formule dintre care, cel puțin jumătate, exploatate cu metodă, ar fi susținut, fiecare în parte, un succes de o viață. Lucrul e obișnuit altor artiști cari și-au creat un nume cu o singură paletă și un singur tablou multiplicat în sute de variante. Sion disprețuiește tipizarea. În pleiada bunilor noștri, pictori de azi, e artistul închinat desăvârșitei libertăți. Evident, nu i-ar da mâna — și pentru un pictor ca el expresia aceasta e proprie, — nu i-ar da mâna să hrănească acest lux înnoitor, dacă facultatea lui creatoare n'ar fi înzestrată cu o fantezie născocitoare excepțională pe de o parte, cu o dexteritate fără pereche pe de alta. E o îndoită dăruire naturală, cumpănită înțelept între *voința* și *puterea* de a creea care face din Teodorescu-Sion un caz aparte în pictura noastră de azi. Oricâți detractori interesați s'ar coaliza să interpreteze calculat și peiorativ aceste minunate însușiri, nimeni nu va isbuti să infirme o frenezie creatoare alimentată din îndoitul isvor natural al talentului său capabil, ca o forță a naturii, să dea fiecărui an artistic o primăvară nouă de forme și colori strălucitoare. Simți în Teodorescu Sion un elan teluric ce sparge neconținut gheața morții pentru a face să gâlgăie din neant plămămirile noilor înfloriri anuale. Fecunditatea aceasta îl apropie, în proporții românești, de Rubens. Și dacă artistului i s'ar da spațiul și răspasul unei mari comenzi, dimensiunile și însemnătatea lucrului său ar lua proporții epocale.

În 1927 avusesem posibilitatea oficială să-i încredințez decorarea mausoleului lui

Vasile Alecsandri dela Mircești. Sion prezentase un proiect de o invenție uimitoare în care natura poeziei bardului vibră organizată într-o vastă simfonie de frunze, flori, pasări și scene câmpenești, luminată sus de soarele verii și binecuvântată din fundul templului de un Hristos zâmbitor și franciscan, — concepție atât de înrudită cu natura românească și cu Duhul lui Vasile Alecsandri. Lucrarea ar fi ieșit o podoabă. Mirceștii ar fi devenit un loc de pelerinagiu artistic. Bătrâna Academie Română a re-

câțiva cari știu să amestece savant colorile pentru a obține nuanțe pure: Francisc Șirato, N. N. Tonitza, dar mai ales Teodorescu-Sion. Cei mai mulți năclăesc când amestecă pe paletă, și nuanțele obținute sânt neclare și murdare. Paleta lui Sion stă deasupra oricărei impurități. Luminozitatea aceasta care e totdeauna exuberantă și augustă, fragedă și compactă, vine din lunga practică a tehnicii impresioniste, e o rezultantă a subtilităților ei. Dar cu astfel de cuceriri tehnice pictorul constru-

iește azi lucruri cu volum și adâncime, de o viziune clasic echilibrată. E, desigur, cel mai neliniștit pictor al vremii lui și totuși nimic din aceste neliniști nu turbură înalta seninătate din înfățișarea picturii sale. Drept vorbind, clasiicii de altădată nu erau niște neliniști cari știau totuș să se înfrângă și să se stăpânească prin echilibrarea desăvârșită a viziunii lor de artă? Sensibilitatea atât de modernă și de fugace a lui Sion se odihnește azi în disciplina unor construcții savant cumpănite și simplificate de balastul compozițiilor sale atât de turmentate de acum câțiva ani. Viziunile lui de azi ies simple și clare din tablou ca răsăritul soarelui pe limpezimile cerului de vară.

Analoagă acestei sinteze de sensibilitate modernă și de solidă construcție clasică, apare evidentă în faza actuală a artei sale îmbinarea de grație și de vigoare. Vigoarea e o trăsătură fundamentală, persistentă în toată evoluția acestei arte. Grația e un adaos mai recent. La această îmbogățire cu un element în plus contribuie, firește, și motivele alese de pictor din garderoba rococoului mozartian: rochii de epocă, pălării și statuete de porțelan, evocând vremea fericită a menue-

Portret de Sion

Nini

fuzat să înțeleagă proiectul. Și astfel mausoleul dela Mircești apare azi cu pereții mângâiați de un cârpaciu de rând, încât însăși Academia s'a simțit tardiv stânjenită.

Iar, prin asemenea nesocotinți, un pictor de respirația mare a lui Teodorescu-Sion e nevoit să-și inghesue elanul în rame proporționate pe punga eventualului amator particular. În expoziția recentă din sala palatului ziarului «Universul», aceste rame sunt năvălite de o viață luminoasă ce stă să dea pe răscoale. Noua înfățișare a acestei picturi, atât de variată în evoluția ei dealungul anilor, constă dintr'un neașteptat echilibru al elementelor ce o compun. Sion de azi e un clasic în sensul cel mai modern al cuvântului, — adică un neoclasic. Coloarea e mai intensă și mai ardentă ca oricând, combinațiile de nuanțe mai clare și mai pure ca totdeauna. Sânt între bunii noștri pictori de azi numai

de exterior, devine la Sion o necesitate de exprimare. El se contopește organic în construcția tabloului, sub imperiul coloarei luminoase care inundă și armonizează totul. Grația vine ca un contrast muzical ce îndulcește austeritatea acestei arte eminate vailă. E triful de ciocărlie în imensitatea maiestroasă a zilei cu soare.

Prin ea, opera lui Teodorescu-Sion dobândește o înută de distincție și aristocrație spirituală și deschide, printr'o lovitură de maestru, perspective noi în pictura actuală.

Michifor Crainic

PICTORUL CANTACUZINO

Mausoleul

Penelul acestui pictor se orientează spre clasicism. Pictura lui astfel privită se simplifică prin distincție și unitate. Care este nota personală a lui Cantacuzino?

Întâi: o arhitectură a culorilor un fel de a cunoaște mai spațial și simetric.

Nimic în structura edificiului său coloristic nu jicnește printr'un dogmatism academic.

Adeseori substanța picturii sale este pură impresie, însă și atunci nu simplu conținut vizual, nediferențiat, ci fixat într'o formă potrivită.

Viziunea de arhitect îl face să privească întreg ansamblul și proporțiile peisajului sunt armonizate în jurul unui punct geometric din mijlocul tabloului.

Privind diagonală „Cumpenei“, sentimentul estetic este înlesnit nu de cumpănă, ci de diagonală ei.

Obiectul nu în el însuși este interesant, ci într'un raport de ordonare, privind pe spectator.

În diferite peisajii din Valea Ursului, ochiul este silit să privească simetric și egal. (Adesea ori virează în decorativ). Într'un peisajiu echilibrat „Biserica din Dărmănești“ este astfel situată, încât, dominând dealul se găsește într'un adevărat „loc geometric“. Această organizare a culorilor devine impresionantă în „Mausoleul“. Relieful acestei picturi este redat prin trei planuri — așa zice „stereoscopice“.

În primul plan o dantelă de ramuri fixează hotarul unui contur apropiat și precis. Această rețea neagră filtrează prin liniile ei „Mausoleul“ voalat ca un abur și împrejurul lui fundul irizat al cerului.

Aceste trei planuri spiritualizează pictura, distanțând suportul unei senzații precise

(planul ramurilor) de planul „Mausoleului“, care se reflectează spre cer într'un „plan al veșniciei“ — ultimul.

Simțul compoziției l-a dus pe acest pictor să adâncească înțelesul unei simple senzații pe care smulgându-l din contingente și actual, l-a legat într'un ritm al Absolutului.

Această viziune este caracteristică picturii bisericicești și prin nimbul strălucitor al cerului amintește aurul icoanelor de Bizanț. „Mausoleul“ astfel pare proiecția violetă a unui cap de sfânt, suspendat în aurcola visului.

Am stăruit mai mult asupra „Mausoleului“, fiindcă pictura lui Cantacuzino este o pildă de artă rară și grea.

Drumul minunat al artei lui Cantacuzino a fost deschis.

VIRGIL HUZUM

V I T R I N A

CĂRȚI VECHI DESPRE ȚARA NOASTRĂ

O importantă carte, nestudiată în Italia și aproape necunoscută în România, după cum constată și d. Claudiu Ișopescu în interesantul său studiu privitor la notițele despre țara noastră în literatura geografică italiană a secolului XVI, este opera lui *Centorio Ascanio*, erudit italian, născut la Roma și stabilit la Milano, intitulată: *Commentarii della guerra di Transilvania, del signor Ascanio Centorio degli Hortensii. Ne quali si contengono tutte le cose, che succedero nell' Ungheria dalla rotta del Re Lodovico XII sino all' anno MDLIII*. Cartea un în quarto de 20 file nenumerate. 266 pp. și 1 foaie albă cu marca tipografică, a apărut în 1565, la Veneția, în celebra tipografie a lui Gabriel Giolito de Ferrari. Este o raritate întru cât, ne mai fiind tipărită niciodată, ajunsese căutată chiar în vremea ei.

Ascanio Centorio, bine informat asupra Transilvaniei și Valahiei, după cum singur spune în prefața operei de care ne ocupăm, grație relațiilor ce le primea «dela mulți care au fost pe acolo, și în special dela cavalerul Giuliano Carleval» ne dă poate cea mai bună descriere a Ardealului din epoca aceea. Într'adevăr, găsim o descriere exactă a ținuturilor, a națiunilor care le locuiesc, a climei, comerțului, precum și a orașelor cu starea lor de atunci, descriere făcută cu o minuțiozitate de călător care simpatizează țara și lumea cu care vine în contact.

Iată ce spune, între altele, despre Valahia: «Locuitorii se numesc Valahi; ei au fost în vechime colonie de Romani și își trag numele dela familia lui Flaccus; acesta i-a supus, apoi provincia a luat numele său, din care a derivat numele actual de Valahi. Ei vorbesc limba italiană, dar atât de stricată, că abia se poate înțelege. Se folosesc de celeaș

COMMENTARII
DELLA GUERRA
DI TRANSILVANIA,
DEL SIGNOR ASCANIO CENTORIO
DEGLI HORTENSII.
NE QUALI SI CONTENGONO TUTTE LE
COSE, CHE SUCCESSERO NELL'UNGHERIA
DALLA ROTTA DEL RE LODOVICO XII. SINO
ALL'ANNO MDLIII.
CON LA TAVOLA DELLE COSE
DEGNE DI MEMORIA.

CON PRIVILEGI

IN VINEGIA APPRESSO GABRIEL
GIOLITO DE' FERRARI.
M D L X V

arme ca și Turcii, au fost și sunt neamuri războinice, crude și sunt, cu toate că îndură mai mult ca ori cine munci grele, de natură robustă.

După cum vedem, Ascanio Centorio folosește și dânsul, ca mulți scriitori înainte și după el, teoria fantazistei descendențe din prefectul roman Flaccus, pe care, cu o sută de ani mai înainte, o inventase Enea-Silvius Piccolomini, faimosul Papă Piu al II-lea.

Despre țăranul român, Centorio, spune că trăește în case făcute de el, fără ajutorul arhitecților, pe care le acoperă cu pae sau cu ierburii de baltă (stuf); nu seamănă câmpul decât atât cât îi trebuie să trăiască împreună cu familia sa și cu cei din jurul gospodăriei sale.

Ceva mai târziu, un alt călător italian, care probabil a fost și prin țările noastre, *Giovani Botero*, a scris în celebrele sale „*Relazioni Universal*” aceleaș observațiuni despre țăranul român, ceva mai pesimiste ce e drept, însă tot atât de veridice; starea țăranului român, mai ales a celui din Transilvania în preajma epocii lui Mihai Viteazul, nu era prea strălucită și indolența de care era învinovățit, era poate singura atitudine necesară care i-a îngăduit să dureze, bătut de atâtea vânturi rele, ce suflau de pretutindeni.

Opera lui Ascanio cuprinde un bogat material istoric asupra războaielor și evenimentelor ce au decurs după înfrângerea dela Mohaci, când Ungaria a fost ingenunchiată de Turci, cele mai multe privind Valahia, Moldova și mai cu seamă Transilvania.

A. Ponișcu Gilley

CĂRȚI ȘI REVISTE

„MĂTUȘA MATILDA” de Henriette Yvonne Stahl

Operă de real talent, prin linia sigură a silueteilor cuprinse și mediul pe care îl descria, romanul „*Voica*” a consacrat pe dș. Henriette Yvonne Stahl drept una dintre cele mai teinice nădejdi feminine ale tinerei generații.

Prin natura lui și o anume mentalitate contemporană, mediul rural constituie și astăzi un subiect dificil. Insistența scriitorilor semănătoriști de a surprinde în sufletul omului de jos numai conflicte tari, îndobște purcese din instinct și mai totdeauna violent rezolvate, a creiat un fel de discredit întrucât privește specularea literară a motivelor țărănești.

Dintr'un spirit de frondă față de aceste false convingeri sau, poate, numai din

credința în puterea talentului de a anima și reabilita indiferent ce teme, dș. Henriette Yvonne Stahl a cules, în paginile primei sale cărți, floarea simplă de țară a sufletului Voichii: tip de femeie dărză care află în sine destule resurse pentru a se împotrivi, îndelung și cu toate riscurile, hotărârei bărbatului de a-i aduce în casă un copil al lui făcut cu o țigancă.

Savuros și cu totul în sensul psihologiei populare, este modul cum Voica își condiționează capitularea: ca o parte din pământ să îi fie „trecut pe numele ei”, fapt care constituie o trăsătură de identitate, firească și generală masei rurale românești. între Voica și Ion, reversul ei masculin din romanul d lui Liviu Rebreanu; ca și el, eroina dș. Stahl se subordonează integral, deasupra considerentelor afective, nevoiei de pământ.

Alături însă de tipul viguros trasat al Voichii, a cărei superbă decizie stă de bună seamă pe linia aceleia de Vitoriei lui Nechifor Lipan din „*Baltagul*”, cartea din urmă a d-lui Mihail Sadoveanu, plasa romanului dș. Stahl, cu pricepere aruncată, a adunat din adâncul vieții noastre rurale, aspecte și realități, prinse cu o știință arar întâlnită la un debut.

Cu o lume total opusă, ceiace face incontestabil dovada unei largi experiențe, și cu alt peisagiu decât în „*Voica*”, cartea cea nouă a dș. Stahl este o culegere de nuvele, în care darul de evocare și observație al autoarei s'a păstrat întreg.

Prima novelă, aceia care dă chiar titlul volumului, înfățișează, cu un meșteșug într'adevăr neobișnuit, drama descompunerii omenești, fizice și interioare, prin vârstă.

„Mătușa Matilda“ este simbolul îmbătrânirii. Cu trupul glastră în care până și florile inimii s'au ofilit. Văzută în momentul când gestul însuși tinde să recadă în inerție iar viața trăită se desface în uitare de orice valoare personală.

Situată în afară, Liliana, nepoata adolescență, urmărește cu o înduioșare crescând spre tristețe și identificare cu presupusele suferințe ale bătrânei, fazele din urmă ale crepuscului ei uman. Reconstitue tinerețea care a fost. Pe Mătușa Matilda de odinioară, care și-a părăsit bărbatul întemnițat nevinovat, pentru o altă dragoste. Pe această Matildă, dș. Stahl o învie ca o floare nepieritoare de pe lujerul trupului acum prăbușit: femeie frumoasă, cochetă și tânără.

Dar zadarnic cearcă cheie după cheie. Ruginitel lacăte ale anilor nu mai ascultă de nici una. Mătușa Matilda confundă pe Filip cu Alexandru. Pe bărbatul dintăi cu cel de al doilea. Durerea unuia cu brutalitatea celuilalt. Intocmai cum, prin timp, oamenii și lucrurile căzând la fund, se văd acum ochiului la fel ca într'un adânc de apă: egal, asemănători și aproape uniformi.

Intreg acest proces al inevitabilei desfrunziri omenești, este reconstituit de dș. Stahl cu o pondere și discreție care fin de-adreptul de marea artă. Paginile cărții sunt admirabile alternări de observație și poezie, ca un joc de văluri. De pildă:

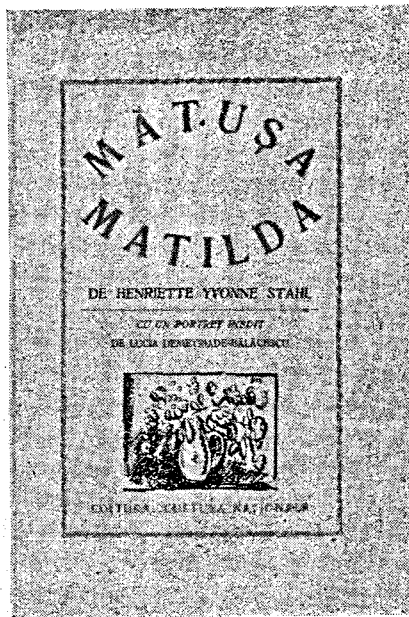
„Liliana știe cum e un om bătrân: pe acelaș contur al trupului care se înfățișă lăndr, s'a așezat, un val de oboseală, care a ofilit toată carnea... Ea însă, Liliana, dacă voia, putea cu o caznă vie, pornită dinăuntru ei, să împiedice ofilirea, așa cum un corp cald ar împiedica frigul din jurul lui să i-se apropie, să i-se așeze asupra-i, să-l răcească. Așa simțea ea. Tinerețea în ea avea puterea să oprească ofilirea...”

Sau :

„Când se ridică de pe fotoliu, Mătușa Matilda e înaltă. Merge până la dulap și se uită și ea în oglindă. Oglinda asta s'a aburit. Nu se mai poate curăți cu nimic. Înăuntru ei s'au împăienjenit imaginile. Mătușa Matilda se apropie, își apropie fața, ca și cum s'ar căuta acolo, înăuntru, mai adânc, nu la suprafață. Probabil că, acolo, ascunsă sub văl, a rămas ea tânără, frumoasă, căci, după o clipă, Mătușa Matilda pare că a găsit: se descovoie, se îndreaptă, își îndreaptă gâtul, capul, i-se întinde fața. Când e așa pare răsărită din povești. Dar deodată totul cade și Mătușa Matilda merge din nou la scaunul ei, se ghemotocește și stă...”

În cea de a doua nouelă a volumului, dș. Stahl descrie una din acele ciudate furtuni, neașteptat stărnite de dragoste în sufletul omeneșc, al cărui frunziș îl scutură brusc și împrăștie pentru todeauna. Aceiaș stare, aproape de halucinare, în tot cazul de ceva care se petrece independent de controlul nostru, și în „Prăbușiri”, nouela ultimă a cărții: însemnări din jurnalul unei femei căreia asemănarea unui locatar de la o fereastră vecină, îi aprinde amintirea unei iubiri năruite. O tulbură. Și îmbrățișarea lui cu o altă femeie o îndeamnă la moarte.

Dintr'un domeniu mult mai apropiat, nouela „La bătălia de la Port Artur” afirmă îndemânarea cu care dș. Stahl știe să se conducă, chiar în subiectele luate din realitatea de fiecare zi. Caftaților deja cunoscuți; povestea acestei întâmplări, și veselă și tristă, a domnișoarei Evridicii

Castadulos, adaugă una nouă: un simț al umorului, de cea mai pură și autentică sursă...

ARHIVA PENTRU ȘTIINȚA ȘI REFORMA SOCIALĂ

Institutul Social Român, condus de Prof. D. Gusti, este fără îndoială unul dintre cele mai active laboratorii de cultură pe care le avem: lucrări curente în legătură cu Universitatea, un Muzeu permanent, acele descinderi de studii în diferite regiuni ale țării unde profesorii și adesea artiștii nu sunt decât simpli lucrători cot la cot cu studenții; și seriile anuale de conferințe, în care nu odată cercetătorii streini s'au adăos realităților românești — sunt numai câteva din manifestările acestei active asociații. Tot ei, datorăm și apariția acestei impresionante „Arhivă pentru Știința și Reforma Socială”: magazin de specialitate, în care se dezbate amplu probleme privind știința socială autohtonă.

Ca economie generală, „Arhiva” cuprinde o primă parte de studii, dintre care unele apărând direct în limbă streină, fapt care asigură largă circulație a publicației, cum bunioară în numărul din urmă: articolele d-lor Roger Auboin, H. Schacht, etc.

O a doua parte este consacrată mișcării ideilor, cronicile și recenziei, în cari actualitatea socială este comentată în cele mai depărtate aspecte, astfel încât să alcătuiască laolaltă o imagine cât mai de adânc și completă a ei — integrând prin această „Arhivă pentru Știința și Reforma Socială” în spiritul publicațiilor similare streine...

PAGINILE LITERARE

Total separate de literatură, gazetele se mulțumiau altădată cel mult cu concesiunea unei cronici dramatice sau anunțarea spectacolelor. Pagina literară săptămânală pe care câteva dintre ele au inaugurat-o, a părut la început o îndrăzneală, devenită curând nevoie: alături de „Curentul”, astăzi, mai degrabă decât ziar, revistă cotidiană a actualității de orice gen, toate celelalte ziare au cedat pe rând literaturii o coloană, două și chiar o pagină.

E un semn care arată o frângere de graniți și o conciliere, cu tâlc și de mare utilitate pentru lectorul contemporan.

Al. Bădăuță

F I Ș A C A R T Î I

V. Demetrius. *Dragoste neîmpărtășită. Nuvele. „Cultura Românească” București. Ediția II.* Lumea celor mici și necăjiți are mulți interpreți în literatura românească. Printre ei e și d. Demetrius. Unei descrieri realiste și firești, d-sa adaugă un lucru mai de preț ca orice: năzuința de a căuta omeneșcul în acest suflet necăjit, bobul de aur din ele. Atunci chiar când nota satirică domină unele din bucățile volumului, scriitorul nu pregetă să pună înainte această notă de umanitate, care alcătuiește, oarecum canavaua pe care e brodat materialul literar utilizat. În unele locuri se ivește chiar înduioșarea, cum e mai ales în bucățile: „Dragoste neîmpărtășită”, „Cerceii” și „Ispășiri”, care-s și cele mai bune din volum. Ceea ce e lucru rar în scrisul unui realist, care de obicei, lasă să se strecoare mai degrabă amărăciunea și răsvrătirea, când e vorba de descrierea vieții celor umili.

Scrisul d-lui Demetrius se înfățișează sobru și lapidar. D-sa evită „frază” și divagațiile stilistice. Crâmpeele de viață înfățișate în volumul acesta, interesează pe cititori, tocmai prin veridicitatea și simplitatea descrierii.

St. O. Iosif. *Domnița mea erai. Roman, epistolar. Edit. librăriei „Universala” Alcala & C-ie, 233 pag. 90 lei.*

Sunt scrisorile dușosului și blândului visător, St. O. Iosif, adresate, dealungul câtorva ani, femeii adorată. Alternanța de îmbucurări lirice duse până la paroxism, cu amărăciuni de-o corozivitate bolnăvicioasă, aceste scrisori ne dau măsura de apreciație și tragismul sfâșietor dintre idealismul poetului și realitatea hădă a faptelor. Tragismul ridicolului. Deoparte luminoasă încredere în iubire a poetului de cealaltă parte farsa care se lasă surprinsă, din atitudinea „domniței slăvite”!... Din această cruntă iubire, nici nu se putea să nu piară poetul...

Cartea prezintă, pe lângă calitățile lirice, și un deosebit interes documentar.

Simion Hârnea. — *Jara Vrancei No. 3-4 din Biblioteca populară „Comoara Vrancei” 10 lei, 64 pag.*

După cum însuși autorul își întitulează broșura, ea cuprinde câteva note și observațiuni cu privire la trecutul istoric al Vrancei.

Scrisă curgător și cu dragoste pentru acest ținut arhaic și pitoresc al țării noastre, broșura se citește cu plăcere.

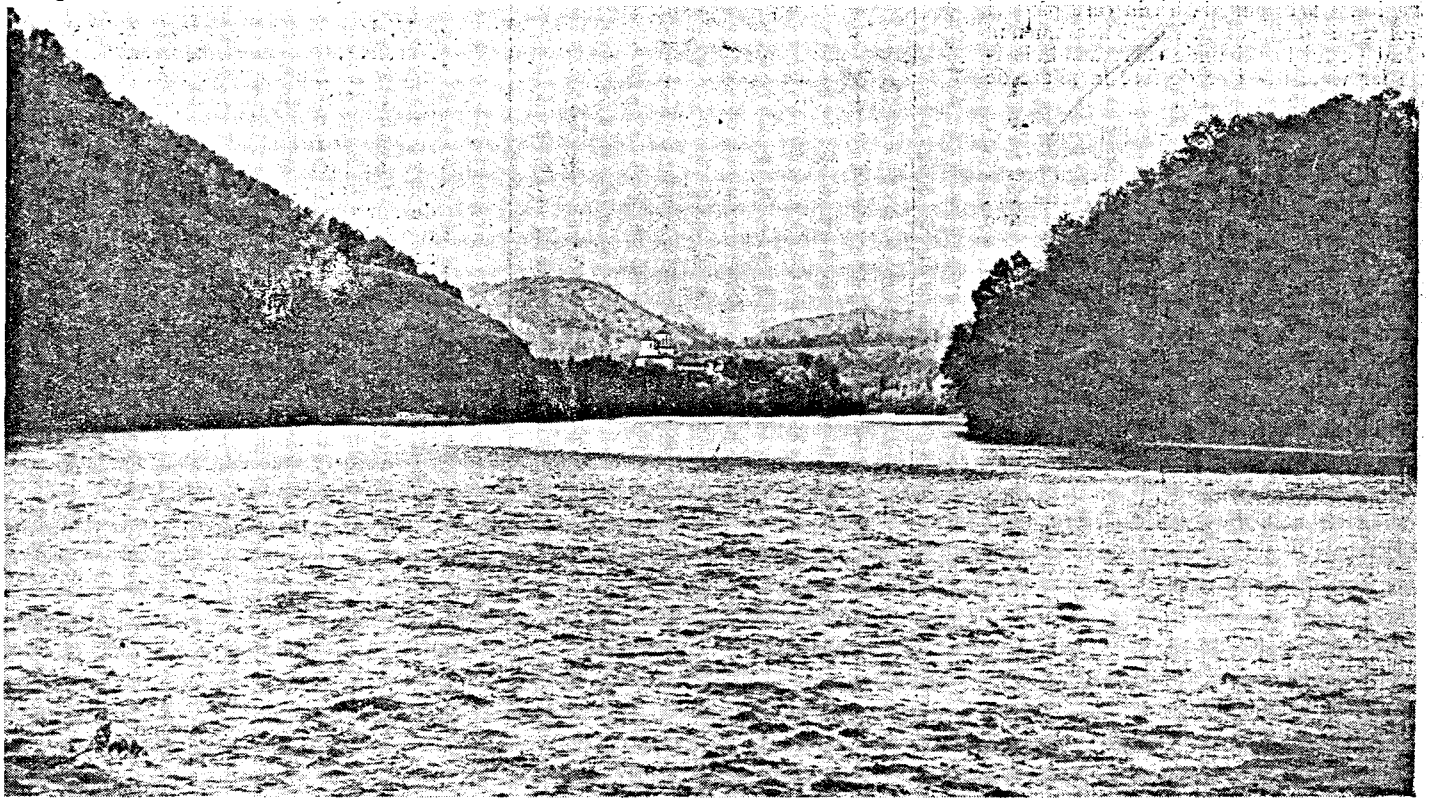
Milcovia. — *Anul I, vol. 2, lei 80, pag. 120. Tip. „Cartea Putnei” Focșani.*

Voluminosul număr al revistei putnene se înfățișează și ca material și ca tehnică tipografică, întru totul mulțumitor. Studiile privesc regiunile putnene și cele rămnice, și sunt foarte variate și documentate. Revista cinstește pe cei care o îngrijesc.

V. Demetrius. *Versuri. Biblioteca pentru toți Nr. 1200: Lei 7 Pag. 79.*

În acest volum, D. V. Demetrius își rețipărește mare parte din poeziile publicate între 1895-1901, epocă în care poetul era la începutul carierei sale literare.

A apărut *Gândirea* pe Ianuarie cu colaborarea d-lor: Lucian Blaga; Nichifor Crainic; Sandu Tudor; Mateiu I. Caragiale; Ion Minulescu; Emil Isac; G. Breazu; Ștefan Stănescu; Niculae Roșu; Al. Bădăuță; Aurel D. Broșteanu; Paul Sterian; D. Remenco. Desenuri în interior de Demian; Ilustrații de Fritz Kim și Iorgulescu; Coperta de Teodorescu-Sion. Prețul unui exemplar lei 40. Abonamentul 350 lei anual. Redacția și administrația: Str. Polonă 38, București.

Din expoziția „România în Fotografii”

Mănăstire pe valea Oltului

BUCURIA CEA MARE ȘI ÎNTRISTAREA CEA MARE

Răspunsurile cetitorilor noștri

Aceste răspunsuri ne îndeamnă a formula câteva observații.

Mai întâi, răspunsurile ne-au venit cam din toate părțile țării. Răspunsul învățătorului din Maramureș s'a întâlnit cu acel al studentului din Dobrogea, după cum părerea Doamnei din societatea înaltă a Bucureștilor s'a așezat alături de aceea a studentei din Hotin.

A doua impresionantă observație e că, deși trăim în cea mai materialistă vreme, nici unul din cetitorii care ne-au răspuns, nu afirmă că bucuria vieții ar fi *averea*, ci, cei mai mulți cred că e *sănătatea*. E și acesta un semn al vremii.

Tot astfel, nimeni nu afirmă că întristarea cea mare a vieții ar fi sărăcia, ci mulți răspund că ea este *pierderea copiilor*. E semnificativă și această observație, în vremea când căminul pare amenințat de grele vijelii.

Amândouă observațiunile din urmă dovedesc că zorile unei noi epoci se arată: repudierea idealurilor materialiste și restaurarea căminului.

Primim și alte interesante răspunsuri. *Credința* e privită ca îmbucurarea cea mare a vieții, iar lipsa ei, ca blestemul cel mai greu.

Cu aceste sumare însemnări, noi dăm la iveală răspunsurile cele mai deosebite.

D-na *Natta Teodorescu*:

B. *) Clipa când simți că Dumnezeu trăește în sufletul tău.

I. Desnădejdea din cauza necredinței.

*) Însemnăm numai cu inițiale: Bucuria și Întristarea.

D-na *Aurora Gheorghiu*:

B. Sănătatea, unirea și copiii buni.

I. Pierderea ființelor iubite.

S. N. *Staicu*:

B. Sănătatea.

I. Moartea.

D-na *Elena Ghindăoanu*:

B. Sărac și sănătos.

I. Bogat și bolnav.

Icon. *Ghindăoanu*:

B. Crezând în Cristos.

I. Lepădându-te de Cristos.

I. N. *Sârbu-elev*:

B. Sănătatea.

I. Nefericirea (?)

Ioan *Butură*:

B. A cunoaște natura, omul și pe Dumnezeu.

I. A cheltui energia fără rost.

A. *Apostolescu-elev*:

B. Creațiunea și virtutea.

I. Ignoranța.

Filip *Gheorghiu*:

B. Împlinirea idealului făurit în tinerețe.

I. Când vezi că n'ai făcut nimic în viață.

I. *Botezem*:

B. Cunoașterea și stăpânirea de sine.

I. Nesocotirea adevărului.

D. *Starosciuc*:

B. Sănătatea și închinarea vieții scopurilor înalte.

I. Când, suferind, nu găsești vindecare nici în tine, nici la alții.

M. *Avram*:

B. Sănătatea.

I. Boala.

D-na *Aurelia Balcangiu*:

B. Isbânda.

I. Moartea.

N. *Ruse*:

B. Realizarea idealului vieții.

I. Necinstea, nedreptatea, minciuna.

D-na *Lily Petrișopol*:

B. Să ai cu ce trăi.

I. Pierderea copiilor.

D-na *Yolanda Paianu*:

B. Să ai un scop deasupra firei.

I. Să vezi că binele nu-i priceput.

D-na *V.*:

B. Prosperitatea și înflorirea țării.

I. Pierderea copiilor, care ar fi putut fi folositori țării.

Petre *Ugliș*:

B. Din sclav, legionar victorios la Piave, și în România-Mare.

I. Să-ți vezi țara cotropită de dușmani.

Ne oprim aici cu mențiunile noastre, nu doar că celelalte răspunsuri nu ar fi publicabile, dar spațiul nu ne îngăduie, ele putându-se încadra de altfel în unul din cele publicate.

Înceind aceste rânduri, punem cetitorilor noștri o nouă întrebare, și-i rugăm să ne dea, în puține cuvinte, răspunsurile lor:

Când va fi pace pe pământ?

În numărul 9 vom publica răspunsurile.

„DUMINICA UNIVERSULUI”

apare sub îngrijirea d-ilor:

Al. Lascarov-Moldovanu,

Gh. D. Mugar, Al. P. Necăști și

V. Voiculescu.